

KUML 1980

KUML ¹⁹₈₀

ÅRBOG FOR
JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

With Summaries in English

I kommission hos Gyldendalske Boghandel,
Nordisk Forlag, København 1981

OMSLAG: Tyr mod tyr. Efter Fredbjerg-fundet.

Redaktion: Poul Kjerum
Tilrettelæggelse og omslag: Flemming Bau
Tryk: Special-Trykkeriet, Viborg a-s

Skrift: Baskerville 11 pkt.
Papir: Stora G-point 120 gr.

Copyright 1981 by Jysk Arkæologisk Selskab

ISBN 87-00-73783-6
ISSN 0454-6245

INDHOLD/CONTENTS

<i>Søren H. Andersen:</i> Ertebøllekunst. Nye østjyske fund af mønstrede Ertebølleoldsager	7
Ertebølle Art. New Finds of patterned Ertebølle Artefacts from east Jutland	49
<i>Søren H. Andersen og Claus Malmros:</i> Appendix. Dateringen af Norslundbopladsen lag 3 og 4	60
Appendix. Revised dating of layers 3 and 4 from the Norslund settlement	61
<i>Niels H. Andersen:</i> Sarup. Befæstede neolitiske anlæg og deres baggrund	63
Sarup. Neolithic causewayed-camps and their background	98
<i>Sven Thorsen:</i> »Klokkehøj« ved Bøjden. Et sydvestfynsk dyssekammer med velbevaret primærgrav	105
»Klokkehøj« at Bøjden. A dolmen with preserved primary grave from southwest Funen	137
<i>Klaus Ebbesen:</i> Flintafslag som offer	147
Flint flakes as sacrificial finds	155
<i>Klaus Ebbesen:</i> Romdrup. En stenaldergrav genanvendt i jernalderen	159
Romdrup. A Stone-Age grave re-used in the Iron Age	165
<i>Stig Jensen:</i> Fredbjergfundet. En bronzebeslået pragtvogn på en vesthimmerlandsk jernalderboplads	169
Fredbjerg. A cart with bronze decoration from an Iron Age settlement in west Himmerland	214
<i>Viggo Nielsen:</i> Sten i Store Vildmose. En flintplads fra jernalderen	217
Store Vildmose. Iron-Age flint	227
<i>Peder Mortensen:</i> Ole Klindt-Jensen 1918-1980	229

APPENDIX

Dateringen af NORSLUND-bopladsens lag 3 og 4

En revision

I Kuml 1965 fremlagdes Norslund-bopladsen (1), i hvilken forbindelse der publiceredes to C-14 dateringer af lag 3, der gav et dateringsgennemsnit på 3.755 ± 120 f.Kr. i C-14 år (K-990 og K-991). I denne afhandling fremhævedes ligeledes den store overensstemmelse i det arkæologiske materiale mellem lag 3 og det underliggende lag 4, der var C-14 dateret til 4.470 ± 130 f.Kr. i C-14 år (K-993). Den sidstnævnte datering blev dog i 1965 anset for usikker med den begrundelse, at det daterede skalsmuld *kunne* bestå af omløjret, ældre materiale.

Siden 1965 har nye udgravninger af Ertebøllebopladser fra Jylland og Fyn og typologiske studier af oldsagsindholdet på C-14 daterede kulturlag, f.eks. Brovst (2), Haldrup Strand, Ø. Jølby Kær, Skellerup Vig, Meilgård og Tybrind Vig (3), samstemmende vist, at de publicerede C-14 dateringer af lag 3 må være forkerte.

Derimod viser dateringen af Norslund lag 4 særdeles god overensstemmelse med de senere opnåede resultater.

C-14 prøverne fra Norslund stammede ikke fra kulturlagene i udgravningens hovedområde, men fra en marin lagserie i en isoleret søgegrøft neden for bopladsen (4). Ved hjælp af mindre profiler blev det forsøgt at forbinde hovedområdet profil D med søgegrøftens profil H, uden at der dog blev opnået direkte kontakt mellem profilerne. Den nedre del af lag 4 findes dog med sikkerhed i profilerne, og laget er identisk med profil H, lag 2, hvorfra dateringen K-993 = 4.470 ± 130 f.Kr. stammer.

Norslund, lag 3 blev i 1965 gjort identisk med profil H, lag 6, der blev dateret gennem to prøver af trækul (hassel) til 3.780 ± 120 og 3.730 ± 120 f.Kr. (K-990 og K-991). Imidlertid blev lag 6 kun påvist i profil H, og laget kilede helt ud i profilers nordlige ende i retning mod hovedområdet. Der kan således ikke være nogen direkte kontakt med lag 3, og der savnes følgelig bindende beviser for, at de to lag er samtidige.

Med hensyn til lag 3 gælder, at det i 1965 blev antaget for at være en synkron aflejring, selvom der enkelte steder forekom lagdeling af begrænset udstrækning. Lagets stratigrafiske placering udelukker ikke, at aflejringen har taget en vis tid. I størstedelen af udgravningen hviler laget direkte på undergrunden, og kan teoretisk være dannet før eller samtidig med aflejringen af lag 4. I den sydlige del af hovedområdet er lag 3 imidlertid yngre, idet det her overlejrer lag 4. Lag 3 og 4 må dog som helhed være dannet på relativt kort tid, da det arkæologiske fundstof viser

så store overensstemmelser, og der mangler tegn på ældre eller yngre indblandinger.

Konklusionen af ovenstående bliver, at C-14 dateringerne af lag 3 må forkastes. En datering af laget kommer da til at hvile på det arkæologiske fundstof, der, som allerede anført i 1965, er meget nært beslægtet med fundstoffet fra lag 4. En datering af laget til tiden omkring 4.400 f.Kr. (i C-14 år) er derfor rimelig.

Søren H. Andersen og Claus Malmros

APPENDIX

A Revised Dating of Layers 3 and 4 from the Norslund Settlement

In Kuml 1965 there was a presentation of the Norslund settlement (1). This included the publication of two C-14 dates of layer 3, which gave an average dating to 3755 ± 120 BC in C-14 years (K-990 and K-991). This article also discussed the great similarity in the archaeological material between layer 3 and the layer below it, layer 4, which was C-14 dated to 4470 ± 130 BC in C-14 years (K-993). In 1965, however, the latter dating was called into question due to the fact that the dated material might have consisted of re-deposited older material.

Since 1965 new excavations of the Ertebølle sites on Jutland and Funen and typological studies of the artefact content of C-14 dated cultural layers such as Brovst (2), Haldrup Strand, Ø. Jølby Kær, Skellerup Vig, Meilgård, and Tybrind Vig (3) have all shown the published C-14 datings of layer 3 to be incorrect.

In contrast, the dating of Norslund layer 4 does correspond well with later results. The C-14 tests from Norslund did not derive from the cultural layers in the main area of the excavation but from a marine layer series in an isolated trial trench below the settlement (4). With the aid of small profiles, an attempt was made to connect profile D of the main area with profile H of the trial trench, although direct contact between the profiles was not achieved. The lower part of layer 4, however, has definitely been found in the profiles and the layer is identical with profile H, layer 2, from which the dating K-993 4470 ± 130 BC derives.

In 1965, Norslund layer 3 was identified with profile H layer 6, which was dated by means of two tests of charcoal (hazel) to 3780 ± 120 and 3730 ± 120 BC (K-990 and K-991). However, layer 6 was only seen in profile H, and the layer completely tapered out in the northern end of the profile toward the main area. Thus there cannot have been any direct contact with layer 3, and consequently there is no indisputable evidence that the two layers are contemporary.

In 1965, layer 3 was presumed to be a synchronous deposit even though at various places there was a division of layers to a limited extent. The stratigraphical position of the layers does not exclude the possibility that the depositing took a certain length of time. In most of the excavation, the layer rests directly on the subsoil and can theoretically have been formed before or at the same time as the depositing of layer 4. In the south part of the

main area, however, layer 3 is younger, as here it is deposited above layer 4. Layers 3 and 4, however, must as a whole have been formed relatively quickly, as the archaeological material shows such a high degree of similarity and as there are no signs of older or later intrusions.

The conclusion of the above is that the C-14 datings of layer 3 must be rejected. A dating of the layer must therefore be based upon the archaeological find material which, as already shown in 1965, is very closely related to the find material from layer 4. A dating of the layer to the period around 4400 BC (in C-14 years) is therefore logical.

Søren H. Andersen and Claus Malmros

NOTER

- 1) Andersen, Søren H. og Claus Malmros: Norslund. En kystboplads fra ældre stenalder. Kuml 1965.
- 2) Andersen, Søren H.: Brovst. En kystboplads fra ældre stenalder. Kuml 1969.
- 3) Andersen, Søren H.: Tybrind Vig. Foreløbig meddelelse om en undersøisk stenalderboplads ved Lillebælt. Antikvariske Studier 4. 1980.
- 4) Andersen, Søren H. og C. Malmros 1965. anf. arb. s. 42.